

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. N. i X. N.
przeciwko Towarzystwu [...] – (...) Oddziałowi Regionalnemu
i Województwu (...) - Marszałkowi Województwa (...)
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 września 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pozwanego Towarzystwa [...], (...) Oddziału Regionalnego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adw. M. S. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w (...)) kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług należną od czynności tego rodzaju tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodom w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powodowie M. i X. – małżeństwo N.- wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 września 2018 r. oddalającego ich apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 marca 2017 r. Sąd Okręgowy oddalił ich powództwo skierowane przeciwko Towarzystwu [...] – (...) Oddziałowi Regionalnemu i Województwu (...) - Marszałkowi Województwa (...) o zapłatę solidarnie na ich rzecz zadośćuczynienia w wysokości 150 000 zł za błędne przeprowadzenie procedury adopcyjnej, kwoty 8 366,55 zł tytułem zwrotu kosztów opieki medycznej nad przysposobionym dzieckiem, kwoty 1300 zł tytułem utraconych zarobków, płatnej miesięcznie poczynawszy od dnia 1 stycznia 2014 r. oraz miesięcznej renty w wysokości 1640 zł na zwiększone potrzeby dziecka. Błędy w procedurze adopcyjnej upatrywali w nienależytym wykonaniu obowiązku pozyskania danych o dziecku i jego rodzinie biologicznej oraz niepoinformowaniu powodów jako kandydatów na przysposabiających o stanie zdrowia dziecka.

Sądy obu instancji ustaliły, iż powodowie ubiegali się o umożliwienie im adopcji możliwie najmłodszego dziecka. W ramach szkoleń preadopcyjnych zapoznano ich z zagadnieniem alkoholowego zespołu płodowego (tzw. FAS), ryzyko wystąpienia którego związane jest ze spożywaniem przez ciężarne kobiety nawet małych ilości alkoholu, objawami mogącymi świadczyć o tym zespole oraz o środowisku z jakiego pochodzi większość dzieci kwalifikowanych do adopcji przez Pozwane Towarzystwa [...], Regionalny Ośrodek Adopcyjny w Ł.

U dziecka, które powodowie przysposobili, stwierdzono wcześniactwo, zamartwicę wewnątrzmaciczną i wewnątrzmaciczne zahamowanie wzrostu płodu. Biologiczna matka dziecka podczas ciąży nie znajdowała się pod opieką ginekologa. Korzystała ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Jej rodzina objęta była od października 2009 r. nadzorem kuratora w związku z nadużywaniem alkoholu - również przez biologiczną matkę dziecka. Dziecko przez kilka miesięcy przebywało w domu dziecka. Biologiczni rodzice zostali w dniu 12 września 2011 r. pozbawieni władzy rodzicielskiej i dziecko zgłoszono wówczas do ośrodka adopcyjnego prowadzonego przez pozwanego. Pozwany gromadził informacje o tym dziecku – chłopiec, zgodnie z zaleceniami neonatologa, był konsultowany

neurologicznie, kardiologicznie, audiologicznie i rehabilitacyjnie, a także w poradni patologii noworodka. Neurolog badający chłopca w okresie pobytu w domu dziecka nie stwierdził zespołu FAS ani jego podejrzenia, zdiagnozowano natomiast objawy charakterystyczne dla wcześniactwa. W dniu 3 lutego 2012 r. w Regionalnym Ośrodku Adopcyjnym w Ł. powodowie zostali zapoznani z sytuacją prawną i psychologiczną dziecka. Okazano im kartę dziecka, sporządzoną w dniu 10 stycznia 2012 r. przez pedagoga z domu dziecka oraz załączoną do niej dokumentację medyczną (karty pobytów szpitalnych) oraz opinię psychologiczną ze stycznia 2012 r. W karcie dziecka znajdowała się adnotacja, że biologiczna matka dziecka jest zdrowa, pije i nie pracuje, oraz że brak danych o przebiegu ciąży. Wymieniono w niej stwierdzone u dziecka problemy zdrowotne, w tym wcześniactwo. Podczas spotkania powodowie pytali o biologicznych rodziców dziecka, uzyskali informacje zgodne z zapisem w karcie dziecka. Informację o nadużywaniu alkoholu przez biologicznych rodziców' małoletniego przekazano powodom również podczas pierwszego spotkania z chłopcem w dniu 6 lutego 2012 r., podobnie jak o tym, że chłopiec urodził się jako wcześniak i będzie rozwijał się wolniej niż rówieśnicy, oraz że będzie wymagał opieki medycznej i rehabilitacji. Postanowieniem z 12 kwietnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Ł. orzekł pełne przysposobienie dziecka przez powodów. Płodowy Zespół Alkoholowy zdiagnozowano u małoletniego dopiero w maju 2013 r. Dziecko wymaga rehabilitacji, pozostaje pod opieką kardiologa, gastrologa i endokrynologa, ma wadę wzroku, alergię oraz problemy z jelitami, należące do spektrum FAS. Wymaga specjalnej diety bezglutenowej oraz suplementacji, co wiąże się z dodatkowymi kosztami, podobnie jak codzienne neuromasaże, terapia sensoryczna, specjalne buty, specjalistyczna terapia dla dzieci z FAS i ich opiekunów. Koszty te są znaczne. Sąd ustalił też, że powodowie nie zastrzegali, iż godzą się wyłącznie na adopcję zdrowego dziecka, a stan zdrowotny chłopca, nawet bez diagnozy o zespole poalkoholowym, był niekorzystny. Powodowie podjęli decyzję o adopcji wiedząc o obciążeniach małoletniego, a pozwane Towarzystwo przekazało im pełną posiadaną przez siebie i zgromadzoną z należyta starannością wiedzę o stanie zdrowia i pochodzeniu dziecka przed jego przysposobieniem. W tych

okolicznościach Sądy obu instancji uznały, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W skardze kasacyjnej powodowie zarzucili naruszenie prawa materialnego - art. 417 k.c. w zw. z art. 155 ust. 1 i 2 i z art. 156 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz naruszenie art. 23 k.c. i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. poprzez ich nieprawidłową wykładnię. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Ł. i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Złożyli też wniosek o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej im z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodów pozwane Towarzystwo wystąpiło o oddalenie tej skargi oraz o zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Selekcji skarg, mającej zapewnić realizację tego celu, służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpoznania ich skargi przesłanką przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wiążącego się z zakresem ochrony prawnej dobra osobistego w postaci nawiązania więzi rodzinnej i cieszenia się niezakłóconym życiem rodzinnym w świetle art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Dostrzeżony problem ujęli w formie pytania, czy roszczenie takie powstaje również w przypadku naruszenia dobra osobistego jakim jest prawo do nawiązania emocjonalnych więzi rodzinnych, w sytuacji gdy uszczerbek na zdrowiu nie został wywołany czynem niedozwolonym. Potrzebę rozstrzygnięcia tego problemu wiążą z dochodzonym roszczeniem o zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej jaką ponieśli w wyniku nieprawidłowego ich zdaniem przeprowadzenia przez pozwane Towarzystwo postępowania adopcyjnego, które spowodowało wadliwą kwalifikację ich jako osób odpowiednich do przysposobienia małoletniego X.Y.

Istotne zagadnienie prawne to doniosły problem prawny, nowy lub już wcześniej występujący, lecz nadal niedostatecznie rozważony i wyjaśniony, mający znaczenie nie tylko jako wątpliwość występująca w danej sprawie i rzutująca na jej rozstrzygnięcia, ale powtarzający się w przestrzeni prawnej i mający ważne znaczenie także w innych sprawach. Problem taki powinien być ujęty w powiązaniu z przepisami prawnymi, na których tle powstał i sprecyzowany w wywodzie prawnym wskazującym na źródła i przedmiot niejasności i na możliwe rozwiązania interpretacyjne. Ze względu na odmienny cel instytucji przysądu nie może polegać na prostym odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Wskazane przez skarżących zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim nie wpisuje się w ustalenia faktyczne poczynione w realiach niniejszej sprawy, którymi Sąd Najwyższy jest związany (skarżący nie podnieśli żadnych zarzutów odnoszących się do nieprawidłowego przeprowadzenia postępowania dowodowego), a z których wynika, że pozwane Towarzystwo nie dopuściło się żadnych nieprawidłowości w toku postępowania adopcyjnego. W związku z tym, nie ma podstaw do rozważania, czy pozwany może odpowiadać za naruszenie dobra osobistego w postaci nawiązania więzi rodzinnej i cieszenia się niezakłóconym życiem rodzinnym w świetle art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c., skoro konstrukcja odpowiedzialności za naruszenie jakichkolwiek dóbr osobistych oparta jest na ich bezprawnym naruszeniu, którego w tym wypadku nie ustalono, a jeśli chodzi o zadośćuczynienie, wymaga także zawinienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00, OSNC 2004/4/53). Okoliczności sprawy

nie wskazują więc, aby problem przedstawiony przez powodów miał znaczenie dla kierunku rozpoznania niniejszej sprawy.

Skoro powołana przez skarżących podstawa przyjęcia ich skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby zachodziły inne przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek pozwanego Towarzystwa o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, mając na uwadze szczególne społeczne okoliczności sprawy i trudne położenie materialne powodów (art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.), przyznał natomiast wynagrodzenie za udzielenie powodom pomocy prawnej z urzędu ich pełnomocnikowi na podstawie § 2, § 4, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019, poz. 18).

aj

ał